

www.ketab.ir

کتابخانه
نشر نگاه معاصر

مسیحیان علیه هیتلر

نی. اچ. رابرتسن

ترجمه: جعفر فلاحی

سرشناسه	رابرتسن، ادوین هانتون، ۱۹۲۱-۲۰۰۷ م.	Robertson, Edwin Hanton
عنوان و نام پدیدآور	مسیحیان علیه هیتلر / ای. اچ. رابرتسن: [مترجم] جعفر فلاحي.	
مشخصات نشر	تهران: انتشارات نگاه معاصر، ۱۳۹۶.	
مشخصات ظاهری	۱۵۲ ص.	
شابک	978-64-940-66-3	
وضعیت فهرست‌نویسی: فیبا.		
یادداشت	عنوان اصلی: Christians against Hitler	
موضوع	هیتلر، آدولف، ۱۸۸۹-۱۹۴۵ م.	
موضوع	Hitler, Adolf	
موضوع	مسیحیت - آلمان - تاریخ - ۱۹۳۳-۱۹۱۵ م.	
موضوع	Church History - 1933-1945 - Germany	
موضوع	جنگ جهانی دوم، ۱۹۳۹-۱۹۴۵ م - آلمان.	
موضوع	World War, 1939-1945 - Germany	
موضوع	کلیسا و دولت - آلمان - تاریخ - ۱۹۳۳-۱۹۴۵ م.	
موضوع	Church and State - Germany - History - 1933-1945	
موضوع	نازیسم و دین.	
موضوع	National Socialism and Religion	
شناسه افزوده	فلاحي، جعفر، ۱۳۵۹ - مترجم.	
رده‌بندی کنگره	۱۳۹۶ م ۵ ر ۸۵۶ BR	
رده‌بندی دیویی	۲۷۴/۳	
شماره کتابشناسی ملی	۴۹۱۰۱۹۷	

مسیحیان علیه هیتلر

ئی. اچ. رابرتسن

جعفر فلاحی (عضو هیات علمی دانشگاه سمنان)

کتابخانه

ناشر: نشر نگاه معاصر (وابسته به مؤسسه پژوهشی نگاه معاصر)

مدیر نشری: باسَم رسام

حروفچینی: صفحه‌آرایی: حروفچینی هُما (امید سیدکاظمی)

لیزرگرافی: نوید

چاپ و صحافی: فدیه

نوبت چاپ: یک ۱۳۹۶

شمارگان: ۱۰۰

قیمت: ۱۲۰۰۰ تومان

شابک: ۹۷۸-۹۶۳-۹۹۴۰-۶۶-۳

نشانی: تهران - مینی سیتی - شرقی محله - فاز ۲ مخابرات - بلوک ۳۸ - واحد ۲ شرقی

تلفن: ۲۲۴۴۸۴۱۹ / پست الکترونیک: negahe.moaser94@gmail.com

این اثر ترجمه‌ای است از

E. H. Robertson

Christians against Hitler

London: SCM Press.

فهرست

۹	مقدمه مترجم
۱۳	۱. شهادت
۱۶	مقاومت مسیحی
۱۹	بازگشت به کتاب مقدس
۲۵	۲. مسیحیان ژرمن
۲۶	کلیسا و حکومت
۳۰	تولد یک بدعت
۳۷	۳. اولین مخالفت مسیحی
۳۷	اصلاحات نوپا
۴۱	داستان فریتس مولر
۴۴	آغاز درگیری‌ها
۴۷	کارل بارت در برابر لودویگ مولر
۵۳	۴. منشور مقاومت
۵۳	موعظه‌ای در عصرگاهی از ماه مه
۵۵	آنها که آمدند
۵۶	تهیه پیش‌نویس بیانیه
۵۸	بیانیه بارمن
۶۳	۵. حتی بریتانیا هم مراقب است
۶۴	مأموریت بونهوفر در انگلیس

۶. نماد مقاومت ۶۹
- هشدار نیمولر به هیتلر ۶۹
- نیمولر بازداشت شد ۷۴
۷. یورش مهلک ۷۹
- شهادت پائول اشنایدر ۸۰
- سه ندا از زندان ۸۵
۸. تنگ‌ای جنگ ۸۹
- ساکش وجدان ۹۰
- تیمیم بونهوفر ۹۳
۹. تدابیر برای صلح عادلانه ۹۷
- اهداف جنگ ۹۸
۱۰. دیده‌بانان صلح ۱۰۵
- «آنها همگی رفته‌اند» ۱۱۷
۱۱. تلاش‌هایی برای سوء قصد به جان هیتلر ۱۲۳
- سوء قصدکننده‌های نخستین ۱۲۳
- هیتلر باید بمیرد؟ ۱۲۸
- سوء قصد ۲۰ ژوئیه ۱۳۲
۱۲. پایان و آغاز ۱۳۷
- ثمرات مقاومتی مبتنی بر کتاب مقدس ۱۴۱
- برای مطالعات بیشتر ۱۴۸
- نمایه ۱۵۰

مقدمه مترجم

۱. ادیان جهان حاوی مذاهب مختلف در حوزه‌هایی از جمله معنویت و اخلاقند و یکی از وجوه جالب در مطالعه تاریخ ادیان و بررسی احوال معتقدان به این ادیان، آزمودن پابندی دینداران به مدعیات مذکور است. تاریخ حاوی تنگناهایی است که همه، از جمله دینداران و دینیاران، را به آزمون کشیده‌اند و بنابراین، خوانند محکی به حساب آیند. علما و بزرگان یهود دهه‌ها بلکه سده‌ها از ظهور موعود سخن می‌گفتند. ما شرح رویارویی‌شان با عیسی مسیح (اگرچه او موعود منتظر یهودیان هم نبوده باشد) خواندنی است. رویارویی مسیحیان آلمان با رژیم نازی و واکنش به رفتار این رژیم در آلمان و اروپا از سمار همین تنگناها است.^۱ در چنین شرایطی آیا فرد در اثر باورها و مدعیات دینی به مقابله با ظلم دست می‌زند یا برعکس این باورها در چنین مقابله‌ای بدل به قیدهایی می‌شوند برای بستن دست او و راه‌های برای گریز؟

در این کتاب این دو الگو را در برهه مذکور از تاریخ آلمان مشاهده می‌کنیم؛ از سویی کسانی که گزاره‌های تاریخی دین مسیحیت را بهانه‌ای برای روی گرداندن از رژیم نازی کردند و از سوی دیگر کسانی که با عمل و اندیشه خود این گزاره‌های تاریخی را از حوانی کردند و به این وسیله نه تنها از صحنه عمل کنار نکشیدند بلکه تفسیری جدید از اصول عقاید عرضه و مسیر دینداری را اصلاح کردند.

۲. تفاوت بین دیندارها و غیر دیندارها صرفاً و عمدتاً در گزینه‌هایی که انتخاب می‌کنند نیست، بلکه در توجیهی است که برای انتخاب خود دارند، چرا که به نظر می‌رسد توجیه فرد برای انتخابش کیفیت عمل او را هم سخت تحت تأثیر قرار می‌دهد. دیندار با عمل به آنچه که بدان باور دارد خود را رویارو با حقیقتی می‌بیند که باور دارد بر این عالم سایه افکنده است. در

واقع او با چنین عملی بر باورهایش شهادت می‌دهد. شهادت در فرهنگ‌های دینی، ارزشی مهم است؛ نمونه‌اش هم فرهنگ‌های اسلامی و مسیحی است.

شهادت اگر در چنین فرهنگ‌هایی یک فضیلت است، نکته‌اش فقط به بذل جان و فریاد واپسین و قهرمانانه شهید نیست، بلکه نکته‌اش بر گواهی دادن بر حقیقت تا پایان مسیر است. و پایان راه همیشه به معنای بذل جان نیست، بلکه گاه به معنای عمری مجاهده و صبوری است. اگر برای درک این نکته به ملاحظه مثال نیاز است، خواندن سرنوشت مارتین نيمولر و دیتربان بونهوفر در این کتاب جالب توجه خواهد بود، چرا که هر دو بر حقیقتی شهادت می‌دهند، اما سرنوشت یکی بذل جان است و دیگری صبوری و مجاهده.

این که «شهید» در معنا دارد - شهید شدن و گواهی دادن - و البته این دو معنا به هم ارتباط دارند، شاید بی‌است بر مطلب فوق. معنای دوگانه شهادت خاص زبان فارسی و فرهنگ اسلامی است. در زبان انگلیسی و فرهنگ مسیحی نیز چنین است: martyr به معنی شهید از کلمه یونانی μαρτυρ گرفته شده، که در واقع معادل واژه اصلالتا لاتین witness به معنای گواهی دادن خصوصاً بر ایمان و عهده است. این کلمه در فرهنگ مسیحی باری تاریخی دارد که قدمتش بر می‌گردد به آزارهایی که در سده‌های نخست میلادی حاکمان رومی غیر مسیحی بر مسیحیان وارد می‌کردند. بعضی از مسیحیان بر ایمان خود شهادت می‌دادند و نهایتاً زیر شکنجه شهید می‌شدند. در فصل نخست این کتاب، واژه witness و martyr در مواردی به جای هم نه‌نشسته‌اند که به مقتضای متن به هر دو اصطلاح اشاره شد و شهادت دادن ترجمه شده‌اند.

۳. اما همه مسئله ثبات در شهادت دادن به حقیقت نیست. با که تشخیص آن هم اهمیت دارد. تباهی گاه چنان طلوع مسحورکننده‌ای دارد که نه تنها خاندان را نمی‌آزارد، بلکه واقعیت خود را می‌پوشاند و با کلام پرشور و پرطنینش روزگاری روشن را پدید می‌دهد. نباید پنداشت که هیتلر و حزب نازی نزد همگان ظاهری تبه‌ناک داشته‌اند و مجذوبان‌شان آگاهانه به آغوش شرارت غلتیده‌اند، بلکه مطابق معمول موارد مشابه، چنین اتفاقی در چند مرحله و با تغییر معنای مفاهیم و ذائقه افراد و توجیهات فراوان رخ داده است. برای هرگونه قضاوتی درباره عملکرد مردم آلمان و از جمله مسیحیان این کشور در برابر رژیم نازی باید متوجه وضعیت اجتماعی، اقتصادی و سیاسی آنها در فاصله بین دو جنگ بود.

با این حال این به معنای حق دادن به طرفداران و فریب‌خوردگان رژیم نازی طی سال‌های

شکل‌گیری و بر قدرت نشستن این حزب نیست، چرا که هرکس وظیفه دارد منتقدانه به اوضاع بنگرد و در ورای ظاهر واقعیت را بجوید و اگر کژی‌ای دید به خاطر توجیه عمل خود و ضمانت شیرینی کام خود، چشم بر آن نبندد. جانانان گلاور در انتهای مطالعه‌ای که از وجه اخلاقی درباره فجایع و جنگ‌های سده بیستم - از جمله فجایع نازی‌ها - انجام داده است، به مخاطبان خود توصیه‌ای می‌کند که می‌توان آن را از جمله برای آلمانی‌های نیمه اول سده بیستم هم صادق دانست. توصیه گلاور مربوط به وضعیتی است که در آن ناظران متوجه می‌شوند آثار بیشتر موجب آزارشان می‌شود. «وقتی رویمان را برمی‌گردانیم، دیگر شر عظیمی را که باید فوراً متوقف کنیم چندان احساس نمی‌کنیم. نخستین گام این است که رویمان را برنگردانیم».

۴. متألّهان آلمان - رساله‌ای اخیر از مهم‌ترین چهره‌های الهیات مسیحی، هم در مذهب پروتستان و هم در مذهب کاتولیک بودند. بنابراین شناخت الهیات مسیحی بسته به شناخت متألّهان آلمانی، و شناخت متألّهان آلمان تا حدی نیازمند شناخت زمینه‌ای است که آنها در آن بالیده و اندیشیده‌اند. برای مثال گفته می‌شود که کارل بارت در همه عمر در یک دستش کتاب مقدس داشت و در دست دیگرش روزنامه. از رویدادهای مهم سده بیستم یکی روی کار آمدن رژیم نازی و وقوع جنگ جهانی دوم بود. بنابراین اثر ناظران این وجه هم اهمیت دارد که یکی از مهم‌ترین رویدادهای الهیاتی - سیاسی سده بیستم در آلمان بود. رویدادی که مستقیم یا غیر مستقیم بر حیات متألّهانی مهم از جمله کارل بارت، دیتریش بونهوفر، رودلف بولتمان، کارل رانر و امثالهم و دیدگاه‌های الهیاتی آنها تأثیر نهاد. البته همچنین است درباره مقابله کلیساهای پروتستان و علمای این دین، که البته مقایسه رویکرد آنها با رویکرد کاتولیک‌ها (که منظور این کتاب نیست) جالب توجه و لازم خواهد بود.

۵. کتاب حاضر متنی است مختصر و مفید که از جهت نحوه روایت و بد مزیت دارد. نخست آن‌که اختصارش از جهت فتح باب مناسب است. دوم این‌که روایتش تا اندازه‌ای همدلانه است و خشک نیست. نویسنده فقط اطلاعات نداده و با اختصاص بخش‌هایی به احوال یا ماجراهای مربوط به مبارزین، کوشیده است درک و دریافتی ملموس از آنها به مخاطب ارائه دهد. و دیگر این‌که زمان نگارش کتاب قدری به آن روزگار نزدیک بوده است و از جهت بیان و نکات مورد تأکید به گونه‌ای است که می‌توان گفت متأثر از حضور نگارنده در آن زمانه و حال و هوا است.

رابرتسن نویسنده کتابی با عنوان دیترایش بونهوفر است که به قلم آقای منصور معتمدی به فارسی ترجمه و توسط استاد مصطفی ملکیان ویرایش شد و بنا بود در شمار مجموعه پدیدآورندگان کلام جدید (منتشر شده ابتدا توسط نشر گروس و سپس توسط نشر هرمس) چاپ شود، که البته سرنوشتش چاپ و نشر توسط انتشارات حقیقت بود. سپردن نگارش جلد مربوط به بونهوفر از آن مجموعه به رابرتسن، دلیلی دیگر در تأیید آشنایی این نویسنده با این مقطع و رخداد های آن است.

در آخر تسکرمی کنم از دوستان امیر عنبرانی که از آن دست آدم هایی است که بخشی از زندگی اش سهم دیگران است. تهیه این کتاب سهم بنده از یکی از سفرهای ایشان بود. همچنین سپاس رزم از دوست نازنین پیام ملکی که ترجمه اولیه این کتاب را بررسی و نکاتی را گوشزد کرد که از نقص های ترجمه کاست. خداوند به این دو دوست خیر بدهد و امثال شان را زیاد کند.

پی نوشت ها

۱. این کتاب حاوی گزارش و بررسی مقاله هشت تن از متألهان و دینداران مسیحی در سده بیستم با بی عدالتی های زمانه شان از جمله سر آرتور نازی است: سورن دُسنزد (ویر)، مسیحیت و اعتراض در سده بیستم، از دیترایش بونهوفر تا دژمد توتو، مترجم: جعفر فلاحی، نشر نگاه معاصر، ۱۳۹۶.
۲. گلاور، جانانان، انسانیت، تاریخ اخلاقی سده بیستم، ترجمه افشین خاکباز، تهران: آگه، ۱۳۹۲، ص. ۶۶۹.